

af Værdien, men vi sige: at Fæstestederne skulle paa billig Maade taxeres. Nei, vi skulle have Mod til at sige det, vi skulle sige — det er det eneste rigtige Fundament — Stedets Værdi udfindes, ligesom al Eiendomsværdi udfindes i Handel og Wandel, men vi som Lovgivere udtale en bestemt Regel for, hvormeget af denne Værdi der skal tilkomme den Ene og den Anden. Det er en Grundfeil i den hele Lov, som ikke kan fjernes ved nogensomhelst Behandling, med mindre man vil falde det en Behandling at skrive en complet ny Lov. Jeg troer nu, at Vilkaarligheden ved Taxationerne dernæst vil vise sig i en ganske overordentlig Grad, naar man kommer nærmere ind paa samme. Taxationscommissionerne skulle fastsætte hver enkelt Gaards Værdi saaledes, at de fradrage fra Værdien den Forringelse, som følger af Fæstebaandet. For nu at udfinde dette, maae de Taxerende anstille en Sammenligning mellem hvad de vedkommende Gaarde antages at kunne indbringe som fri Eiendom, og de ville da naturligtvis holde sig til det Virkelige, de ville sige: Naar denne Gaard blev solgt som Selveiergaard, vilde den være det og det værd. Men hvorledes ville de i Virkeligheden gaae frem for at udfinde Forringelsen? De ville sige: Ja, Godseieren har ikke Mere af Gaarden end det og det. Hvorledes staae vi da? Hvad skal der saa lægges til Grund? Skal der lægges til Grund den Indtægt, Godseieren hidtil har havt, eller den Indtægt, Godseieren kunde faae, naar denne Gaard blev fæstet og han bortfæstede den igjen; skal der lægges til Grund den Indtægt, han har paa sit Gods eller den langt mindre eller større Indtægt, som Nabogodseieren har? Skal det blandt Andet komme Godseieren til Skade, at han har været en særdeles liberal Godseier; skal det, naar een Godseier har havt 100 Rd. i Indtægt af en Gaard og en anden har ladet sig nøie med 50 Rd. af en Gaard af samme Værdi, komme den sidste til Skade, at han har havt den mindre Indtægt, idet man maaffee vil sige: Han har hidtil ikke havt mere end det, altsaa skulle vi billigtvis heller ikke ansætte Værdien som Fæste høiere? Det troer jeg dog, at Enhver vil sige, at hid-

til udbiist Humanitet ikke skal komme Eieren til Skade; men jeg troer, at de fleste eller i alt Fald Mange ogsaa ville indrømme, at det vil komme Godseieren til Skade. Et der et stort Godscomplex, maaffee af 2000 Tdr. Hartorn — vi have jo saa store Godscomplexer under Lehnene — hvor der har været særdeles lave Indfæstninger og lave aarlige Afgifter, saa vil Sagens Status medføre, at Gaarde paa dette Gods blive ansatte til lavere Værdi end Gaarde af lige Størrelse og samme Godhed paa et andet Gods, hvor man har været vant til under Fæsteforholdet at betale mere. Det er en høj Grad af Uretfærdighed, hvor det skeer, og, at Sligt kan skee og ikke skee, er en høj Grad af Vilkaarlighed, der følger af Taxationsformen og ikke kan skilles fra den. Man siger vel, at Loven indholder et Correctiv herfor, idet Godseieren, naar han antager, at der er taxeret altfor lavt, kan erklære, at han vil lægge en Sum til, og der er da her foreskrevet ham et bestemt Minimum, nemlig en Trediedeel. Han kan da beholde Gaarden, og vil Bonden give den forlangte Sum, saa er den Bondens. Men hvad følger af dette Correctiv, naar man betragter det nærmere? Deraf følger, at, hvis der er vurderet ubilligt lavt, saa maa for det første Godseieren paatage sig det store Odium, som følger med, at han lægger Noget til for at naae den virkelige Værdi, og dernæst udsætter han sig for et overordentligt stort Tab; thi, er der vurderet ubilligt lavt, og har han maattet lægge Noget til for at faae en nogenlunde rimelig Værdi, saa kan Fæstebefolkningen erklære: Nu er det i vor Interesse at tage den Capital, som er lagt til, og Godseieren faaer ikke mere end den saare lave Vurderingssum, thi Bonden kan erklære: Jeg modtager ikke Gaarden med dette Tillæg, men, naar jeg engang døer, har min Familie den hele tillagte Sum. Det er en overordentlig stor Ubillighed. Der er til denne væsentlige Ubillighed endnu foiet andre Bestemmelser, der kunne være bebyrdende for Godseieren. Han skal i det Tilfælde, at han finder Gaarden vurderet for lavt, og derfor forhøier Vurderingssummen, og Bonden da ikke modtager Gaarden for den forhøiede